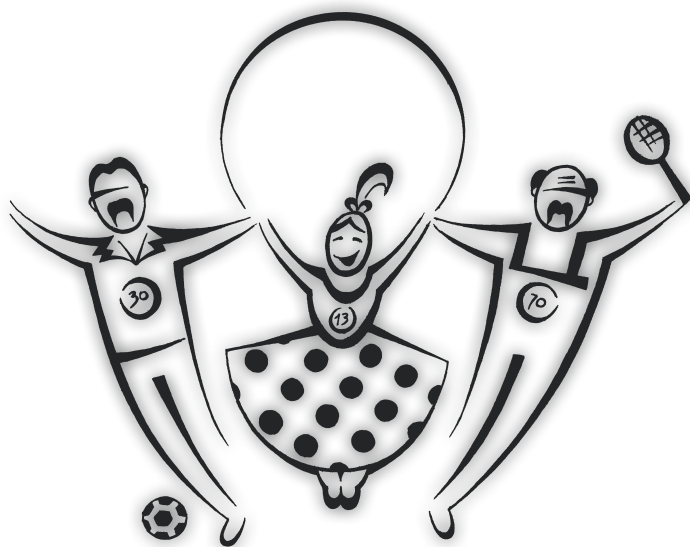

AKTYWNOŚĆ RUCHOWA LUDZI W RÓŻNYM WIEKU

NR (40) 4/2018

Partnerem publikacji jest IASK

ZUS

Publikację wspiera
Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Nr (40) 4/2018

ISSN 2299-744X

ISBN 978-83-952524-0-2

arlrw.usz.edu.pl

ADRES REDAKCJI:

Al. Piastów 40b
71-065 Szczecin

Uniwersytet Szczeciński

Zespół redakcyjny:

Redaktor naczelna i redakcja naukowa: dr hab. Danuta Umiastowska, prof. US

danuta.umiastowska@usz.edu.pl

tel. (91) 444 27 60

Sekretarz Redakcji: Milena Schefs

aktywnosc.sekretariat@gmail.com

Współpraca - recenzenci:

prof. dr hab. UZ Ryszard Asienkiewicz (Polska); dr hab. prof. PUM Monika Białecka (Polska); dr hab. prof. AWF Małgorzata Bronikowska (Polska); dr hab. prof. AWF Jarosław Cholewa (Polska); dr hab. Monika Chudecka (Polska); prof. dr habil. Karel Frömel (Czechy); dr hab. Ewa Dybińska prof. AWF (Polska); dr n. o zdr. Magdalena Gębska (Polska); dr hab. Agnieszka Gorzkowska (Polska); dr hab. prof. AWF Krystyna Górna-Łukasik (Polska); dr hab. prof. AWF Krystyna Górniak (Polska); dr hab. Dorota Groffik (Polska); dr hab. prof. AWF Elżbieta Huk-Wieliczuk; dr Aleksander Kasprzyk; prof. dr habil. Ludmila Klimatskaya (Rosja); dr hab. prof. AWF Jan Konarski (Polska); dr hab. Katarzyna Kotarska (Polska); dr hab. Magdalena Krzykała (Polska); dr Marcin Kunicki (Polska); dr hab., prof. PO Cezary Kuśnierz (Polska); dr Katarzyna Leźnicka (Polska); dr hab. Tomasz Lisicki (Polska); dr hab. prof. AWF Eligiusz Madejski (Polska); dr hab. prof. AWF Jolanta Mogiła-Lisowska (Polska); dr hab. prof. UMK Radosław Muszkieta (Polska); dr hab. prof. US Maria Nowak (Polska); dr hab. prof. AWF Beata Pluta; prof. dr hab. Włodzimierz Starosta (Polska); prof. dr hab. Zbigniew Szot (Polska); dr hab. prof. AWF Maciej Tomczak (Polska); dr hab. prof. AWF Rajmund Tomik (Polska); prof. dr habil. Ivan Uher (Słowacja); dr hab. prof. US Danuta Umiastowska (Polska); dr hab. Iwona Wierzbicka-Damska prof. AWF; dr hab. prof. AWF Adam Wilczewski (Polska); dr hab. prof. US Teresa Zwierko (Polska); dr hab. prof. AWF Anna Zwierzchowska (Polska); dr hab. Piotr Żurek (Polska);

Korekta: Danuta Sepuco

Redakcja techniczna: Natalia Mirowska

Opracowanie graficzne, DTP: Maciej Umiastowski

Wydawca: Agencja Wydawnicza koncertowo.pl Mieczysław Podsiadło
albatros91@wp.pl

SPIS TREŚCI

TEORETYCZNE ASPEKTY AKTYWNOŚCI RUCHOWEJ

Jolanta Kijowska, Joanna Kupczyk, Agnieszka Zakrzewska

Przystosowanie wybranych obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych na przykładzie Gorzowa Wielkopolskiego..... 5

Jolanta E. Kowalska

Zasada fair play w aspekcie zdrowia w opinii łódzkich gimnazjalistów..... 21

FIZJOLOGICZNO-ZDROWOTNE PODSTAWY AKTYWNOŚCI RUCHOWEJ

Ryszard Asienkiewicz, Grażyna Biczysko, Ewa Nowacka-Chiari, Ewa Skorupka

Wskaźniki budowy ciała seniorów 31

Ryszard Asienkiewicz, Jerzy Grzesiak, Damian Worchacz

Charakterystyka morfologiczna i funkcjonalna policjantów w świetle wybranych czynników społecznych i środowiskowych 39

Marta Dalecka

Zróznicowanie somatyczne i typologiczne studentek Uniwersytetu Zielonogórskiego. 49

Krystyna Górniak, Aleksandra Gołoś

Pozytywne i negatywne aspekty wczesnej specjalizacji sportowej 57

Bartłomiej Hes

Charakterystyka somatyczna i motoryczna uczniów pierwszych klas sportowych o profilu akrobatyka sportowa..... 69

Ewa Nowacka-Chiari, Ryszard Asienkiewicz, Grażyna Biczysko, Ewa Skorupka

Skład ciała senierek z odnotowaną sarkopenią 79

Józef Tatarczuk

Dojrzewanie dziewcząt w kontekście wybranych czynników środowiskowo-społecznych 87

Damian Worchacz

Zróznicowanie dymorficzne rozwoju fizycznego i motorycznego młodzieży ponadgimnazjalnej..... 95

Evgeny Vrublevskiy, Ryszard Asienkiewicz

Zróznicowanie somatyczne i motoryczne młodzieży akademickiej (ujęcie relatywne) .. 105

AKTYWNOŚĆ RUCHOWA LUDZI DOROSŁYCH

Zbigniew Dziubiński, Patrycjusz Matwiejczuk

Aktywność rekreacyjno-sportowa praktyków public relations..... 115

Rafał Kudrys, Miłosz Witkowski, Jarosław Cholewa

Wydatek energetyczny podczas rekreacyjnego biegu górskiego, na przykładzie grupy mężczyzn w wieku 18–35 lat..... 125

Danuta Umiastowska, Hanna Żółtowska

Zależność między sprawnością funkcjonalną a parametrami somatycznymi u szczecińskich senierek 133

AKTYWNOŚĆ RUCHOWA ZAWODNIKÓW

Szymon Galas, Sylwia Bartkowiak, Ziemowit Bańkosz, Mateusz Górski,

Monika Nowakowska, Beata Pluta, Joanna Szurkowska

Poziom wybranych komponentów sprawności specjalnej w kontekście stażu treningowego i płci zawodników tenisa stołowego – badania pilotażowe..... 143

Jerzy Iwiński, Anna Iwińska

Analiza wyników testów selekcyjno-diagnostycznych zaplecza kadry narodowej Polskiego Związku Lekkiej Atletyki na przykładzie kadry województwa zachodniopomorskiego 153

Marta Dalecka

Uniwersytet Zielonogórski

Zróżnicowanie somatyczne i typologiczne studentek Uniwersytetu Zielonogórskiego

*Słowa kluczowe: pomiary antropometryczne,
studentki, wskaźniki proporcji ciała*

Wprowadzenie

Badania rozwoju somatycznego wśród młodzieży akademickiej w Polsce mają długą tradycję. Prekursorem badań młodzieży akademickiej Uniwersytetu Jagiellońskiego był Bierkowski [1], Uniwersytetu Warszawskiego Kowalski [2], natomiast Uniwersytetu Poznańskiego Stojanowski [3]. Badania miały charakter obserwacji, które prowadzone były na nielicznych grupach młodzieży akademickiej przy braku systematyczności. Kolejny nurt badań dotyczył zróżnicowania społecznego, zawodowego i antropologicznego młodzieży akademickiej, które prowadził we Lwowie Wokroj [4].

Prężny rozwój nauk o kulturze fizycznej w latach 50. i 60. dwudziestego wieku przyczynił się do wzrostu ilości badań antropometrycznych, prowadzonych przez Zakład Antropologii PAN we Wrocławiu. Równolegle prowadzono wiele badań regionalnych, a ich rezultaty prezentowano podczas ogólnopolskich konferencji naukowych m.in. w Warszawie, Poznaniu, Bydgoszczy [5]. Dzięki temu, umożliwiło to porównanie i zestawienie cech somatycznych i wyników sprawności motorycznej młodzieży akademickiej z różnych regionów Polski [6]. Inspiracją do badań morfofunkcjonalnych młodzieży akademickiej było utworzenie na uczelniach wyższych od 1951 roku Studium Wychowania Fizycznego i Sportu. Kierunki badań nad rozwojem fizycznym i motorycznym młodzieży akademickiej wytyczyły prace wykonane na zlecenie Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego [7, 8]. Na podstawie wyników

badzeń (zrealizowanych przez większość uczelni) uzyskano informacje dotyczące poziomu rozwoju fizycznego i motorycznego młodzieży [9]. Współczesne badania skupiają się na znamienności czasowej struktury somatycznej młodzieży akademickiej (w tym studiującej wychowanie fizyczne) na tle uwarunkowań społecznych i ekonomicznych [10, 11].

Celem podjętych badań jest określenie zróżnicowania somatycznego i typologicznego studentek Uniwersytetu Zielonogórskiego w aspekcie wielkości zamieszkiwanego środowiska oraz przedstawienie charakterystyki porównawczej z innymi środowiskami akademickimi w Polsce.

Materiały i metody

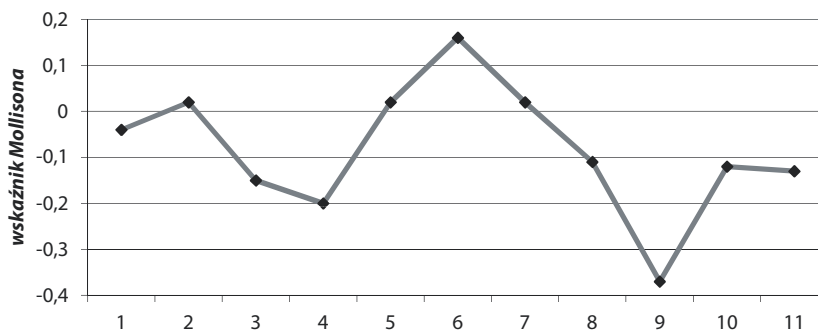
Materiał stanowią wyniki badań antropometrycznych 98 studentek I roku studiów stacjonarnych Uniwersytetu Zielonogórskiego, w wieku 19–23 lata. Badania przeprowadzono w roku akademickim 2016/2017.

Zgodnie z techniką martinowską w opisie Zbigniewa Drozdowskiego [12] wykonano 29 pomiarów somatometrycznych (odcinki długościowe i szerokościowe ciała, obwody, fałdy skórno-tłuszczowe), na podstawie których wyliczono wskaźniki proporcji ciała. Strukturę somatyczną badanych zespołów żeńskich określono typologią Ewy Kolasy [13].

Zebrany materiał opracowano w oparciu o podstawowe metody statystyczne [14, 15]. Zróżnicowanie badanej młodzieży w aspekcie wielkości zamieszkiwanego środowiska przedstawiono na normogramach (na średnią $M = 0$ i $Sd = 1$ studentek miejskich). Przyjęto, że różnice w porównywanych cechach są duże, gdy przekraczają wartość $0,5 Sd$, a bardzo duże – przekraczające $1 Sd$. Oceny istotności różnic między przeciętnymi badanymi cech dokonano testem *t*-Studenta. Wyniki badań własnych odniesiono do młodzieży akademickiej studiującej w AWF w Poznaniu [16, 17], WSI w Radomiu [18], PWSZ w Koszalinie [19], w Uniwersytecie Łódzkim [20], AWF w Gorzowie Wlkp. [21] i Uniwersytecie Zielonogórskim [22]. Uzyskane wyniki badań przedstawiono w tabelach 1–2 oraz graficznie na wykresach 1–3.

Wyniki badań

Na rycinach 1–3 przedstawiono zróżnicowanie środowiskowe badanych studentek Uniwersytetu Zielonogórskiego. Jak wynika z pierwszego normogramu, studentki mieszkające w miastach w porównaniu do rówieśniczek ze środowisk wiejskich charakteryzują się przeciętnie większą szerokością barków, szerokością miednicy i szerokością klatki piersiowej, a niższą wysokością ciała, mniejszą długością tułowia i kończyny górnej, mniejszymi szerokościami nasad kostnych (łokciowej, kolanowej, nadgarstkowej).

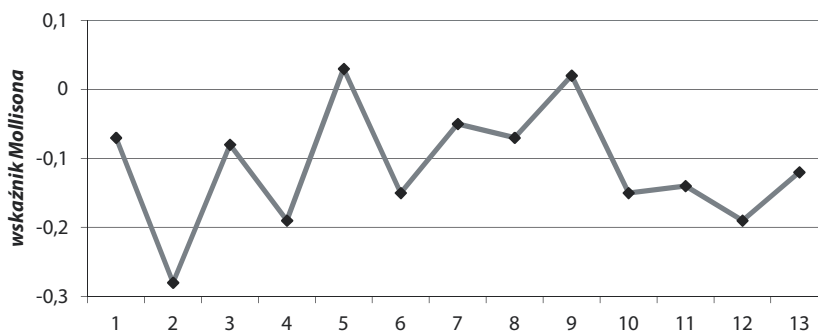

Rycina 1. Normogram cech długościowych, szerokościowych i masy ciała studentek

1 – (B-v); 2 – (sy); 3 – (sst-sy); 4 – (a-da_{III}); 5 – (a-a); 6 – (ic-ic); 7 – (thl-thl); 8 – (cr-cu); 9 – (cr-cm); 10 – (epI-epm)

Źródło: opracowanie własne.

Na drugim normogramie przedstawiono obwody ciała i fałdy skórno-tłuszczowe studentek. Badane mieszkające w miastach w porównaniu do rówieśniczek ze środowisk wiejskich charakteryzują się przeciętnie większym obwodem ramienia w spoczynku oraz większym fałdem skórno-tłuszczowym brzucha. Natomiast przeciętnie mniejszym obwodem klatki piersiowej przy maksymalnym wdechu i wydechu, obwodem talii, bioder, ramienia w napięciu, obwodem uda i podudzia, mniejszą wartością fałdu skórno-tłuszczowego na biodrze, ramieniu oraz dolnym kącie łopatki. Odnotowano, różnice statystycznie istotne, w grubości podściółki tłuszczowej na talerzu biodrowym, ramieniu, podudziu, pod dolnym kątem łopatki i szerokościach nasad kostnych.

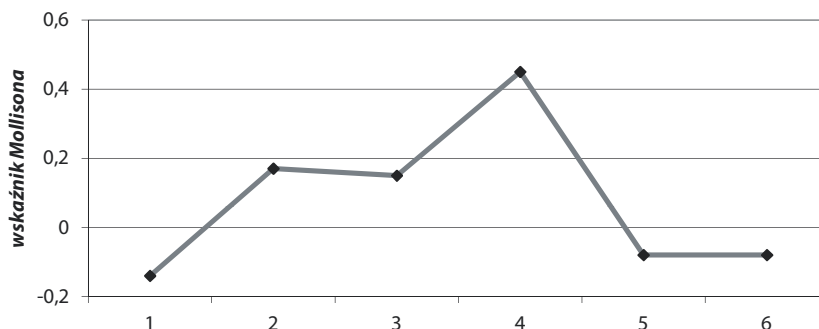

Rycina 2. Normogram obwodów ciała i fałdów skórno – tłuszczowych studentek

1 – obwód klatki piersiowej – maksymalny wdech; 2 – obwód klatki piersiowej – maksymalny wydech; 3 – obwód talii; 4 – obwód bioder; 5 – obwód ramienia w spoczynku; 6 – obwód ramienia w napięciu; 7 – obwód uda; 8 – obwód podudzia; 9 – fałd skórno-tłuszczowy brzucha; 10 – fałd skórno-tłuszczowy biodra; 11 – fałd skórno-tłuszczowy ramienia; 12 – fałd skórno-tłuszczowy dolnego kąta łopatki; 13 – fałd skórno-tłuszczowy podudzia

Źródło: opracowanie własne.

Na trzecim normogramie przedstawiono wskaźniki proporcji ciała studentek. Można zauważyć, że badane mieszkające w miastach w porównaniu do rówieśniczek ze środowisk wiejskich charakteryzują się przeciętnie wyższym wskaźnikiem barków, bioder i klatki piersiowej, a niższym wskaźnikiem tułowia, Rohrera, BMI. Nie odnotowano różnic statystycznie istotnych.

Rycina 3. Normogram wskaźników proporcji ciała studentek

1 – wsk. tułowia; 2 – wsk. barków; 3 – wsk. bioder; 4 – wsk. klatki piersiowej; 5 – wsk. Rohrera; 6 – BMI

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 1 zamieszczono porównanie struktury somatycznej zespołów w odniesieniu do wielkości zamieszkiwanego środowiska. Odnotowano, że studentki z miast charakteryzują się przewagą elementu leptosomicznego (I) następnie atletycznego (Y) przy redukcji A i H. Podobnie jest w środowisku wiejskim, gdzie występuje ten sam wzór strukturalny (IYAH).

Tabela 1

Charakterystyka porównawcza struktury somatycznej zespołów w odniesieniu do wielkości zamieszkiwanego środowiska

lp.	zespół	elementy somatyczne [%]				wzór strukturalny
		I	A	Y	H	
1.	studentki – miasto	50,29	16,69	19,62	13,38	IYAH
2.	studentki – wieś	48,18	16,51	22,04	13,25	IYAH
3.	studentki – UZ	49,54	16,60	20,54	13,30	IYAH

Źródło: opracowanie własne.

Analizując składy somatyczne, wyniki badań własnych odniesiono porównawczo do wybranych środowisk akademickich w Polsce pod, gdzie największe podobieństwo można zaobserwować ze środowiskiem koszalińskim, gdańskim i zielo-

nogórkim (IVAH). Natomiast najbardziej różnią się względem badań poznańskich, radomskich, rzeszowskich i łódzkich..

Tabela 2

Charakterystyka porównawcza struktury somatycznej analizowanych zespołów studentek

zespół	elementy somatyczne [%]				wzór strukturalny	autor
	I	A	V	H		
Uniwersytet Zielonogórski	49,54	16,60	20,54	13,30	IVAH	Dalecka
Uniwersytet Zielonogórski, kierunek wf	66,77	10,26	14,70	8,27	IYAH	Asienkiewicz
AWF Poznań	45,35	9,91	33,89	10,85	IYHA	Drozdowski, Riegerova
WSI Radom, kierunek wf	44,8	8,3	35,6	11,10	IYHA	Michalska-Wichan, Malinowski
PWSZ Koszalin, kierunek wf	75,48	8,12	8,87	7,53	IYAH	Asienkiewicz
AWF Gdańsk	72,84	8,44	12,00	7,51	IYAH	Malinowski, Stolarczyk
WSP Rzeszów, kierunek wf	74,80	10,25	8,44	6,51	IAYH	Tataczuk
Uniwersytet Łódzki, kierunek wf	21,50	30,20	18,80	29,50	AHIY	Becker, Stolarczyk

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

1. Zespoły studentek Uniwersytetu Zielonogórskiego, zamieszkujące środowisko wiejskie, w porównaniu do miejskiego, charakteryzują wyższą wartość cech somatycznych. Między porównywanymi zespołami żeńskimi odnotowano, różnice statystycznie istotne, w grubości podściółki tłuszczowej na talerzu biodrowym, ramieniu, podudziu, pod dolnym kątem łopatki i szerokościach nasad kostnych.
2. W budowie ciała studentek Uniwersytetu Zielonogórskiego dominuje element leptosomiczny I, następnie Y, przy redukcji udziału AH.
3. Pod względem budowy, zespół zielonogórskich studentek najbardziej podobny jest do studiujących w poznańskiej AWF oraz radomskiej wsi.
4. Czynniki wielkości zamieszkiwanego środowiska w niewielkim stopniu różnicują porównywalne zespoły studentek, co wskazuje na zacieranie różnic środowisk między badanymi.

Piśmiennictwo

1. Oszaś H., *Stan wychowania fizycznego w Uniwersytecie Jagiellońskim w pierwszej połowie XIX w.* Roczniki Naukowe WSWF w Krakowie, 1964, 2, s. 77–147.
2. Kowalski Z., *Stan zdrowia i warunki higieniczne studentów Uniwersytetu Warszawskiego w świetle cyfr.* Zdrowie, 1898, 14, 157, s. 501–511.
3. Stojanowski K., *Typy sprawności fizycznej a typy rasowe.* Wychowanie Fizyczne, 1927, 8, 11, s. 265–266.
4. Wokroj F., *Antropologiczne zróżnicowanie młodzieży szkół akademickich miasta Lwowa w roku akademickim 1937/1938.* Przegląd Antropologiczny, 1948, 15, s. 1–50.
5. Lewandowski A., *Wpływ wybranych czynników społeczno-środowiskowych na stan sprawności fizycznej młodzieży studiującej medycynę,* Kultura Fizyczna, 1996, 5–6, s. 14–16.
6. Wolański N., *Rozwój biologiczny człowieka. Podstawy auksologii, gerontologii i promocji zdrowia,* Wydawnictwo Naukowe PAN, Warszawa 2005.
7. Demel M., Pilicz S., *Rozwój i sprawność młodzieży akademickiej. Przekroje porównawcze 1954–1964,* Kultura Fizyczna, 1966, 8–9, s. 261–264.
8. Makutynowicz C., *Poziom sprawności fizycznej młodzieży akademickiej w roku akademickim 1986/1987,* Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Departament Wychowania i Spraw Studenckich. Warszawa 1989.
9. Grzesiak J., *Studia porównawcze zróżnicowania morfologicznego i motorycznego młodzieży akademickiej Zielonej Góry,* praca doktorska, AWF, Poznań 2009.
10. Mleczko E., Januszewski J., *Długookresowe tendencje przemian w rozwoju somatycznym i motorycznym krakowskich studentów,* Antropomotoryka, 2009, 19(46), s. 65–79.
11. Eksterowicz J., Napierała M., *Morphological parameters of physical education students in the years 2006–2010,* Medical and Biological Sciences, 2012, 26/1, s. 19–25.
12. Drozdowski Z., *Antropometria w wychowaniu fizycznym,* AWF, Poznań 1998.
13. Kolasa E., *Typy somatyczne kobiet,* Materiały i Prace Antropologiczne, 1969, 77, PAN, Wrocław, s. 207–240.
14. Guilford J. P., *Podstawowe metody statystyczne w psychologii i pedagogice,* PWN, Warszawa 1960.
15. Arska-Kotlińska M., Bartz J., Wieliński D., *Wybrane zagadnienia statystyki dla studiujących wychowanie fizyczne,* AWF, Poznań 2002.
16. Wawrzyniak G., *Normy wybranych cech somatycznych kandydatów na studia wychowania fizycznego,* AWF, Poznań 1997.
17. Drozdowski Z., Riegerova J., *Studenci wychowania fizycznego z Ołomuńca i Poznania w świetle typologii Adama Wankego,* Wychowanie Fizyczne i Sport, 1995, 2, t. XXXIX, s. 25–30.
18. Michalska-Wichan J., Malinowski A., *Budowa somatyczna studentów wychowania fizycznego radomskiej WSI,* Prace Naukowe WSP w Częstochowie, Seria: Kultura Fizyczna, 1999, z. II, s. 169–178.
19. Asienkiewicz R., *Charakterystyka somatotypologiczna młodzieży Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koszalinie kształcącej się na kierunku wychowanie fizyczne,*

- w: *Zdrowie w kulturze i życiu codziennym*, red. P. Godlewski, D. Kalinowski, PWSZ Koszalin 2013, s. 159–170.
20. Becker M., Stolarczyk H., *Stan rozwoju fizycznego studentów Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie, Filia w Łodzi*, w: *Biologia populacji ludzkich i prądziejowych*. WSP, Słupsk 1992, s. 21–27.
21. Wójtowicz M., *Tendencja przemian struktury somatycznej kandydatów na studia wychowania fizycznego z Gorzowa Wielkopolskiego*, w: *Antropologia i jej miejsce wśród nauk o człowieku*, UAM w Poznaniu, Seria: Antropologia, 1991, 13, s. 221–22.
22. Asienkiewicz R., *Rozwój fizyczny studentów i studentek III roku wychowania fizycznego Uniwersytetu Zielonogórskiego*, *Aktywność ruchowa ludzi w różnym wieku*, 2006, 10, s. 230–235.

SOMATIC AND TYPOLOGICAL VARIATION OF ZIELONA GÓRA UNIVERSITY FEMALE STUDENTS IN THE ACADEMIC YEAR 2016/2017

Summary

Keywords: *anthropometric measurement, students, indicators of the body proportion*

The aim of the paper is to present somatic and typological variations of Zielona Góra University female students in relation to their living environments and courses of studies.

The material comprises the results of research on 98 Zielona Góra University female students of the sciences and the humanities conducted in the academic year 2016/2017.

The measurements of the somatic characteristics were carried out by means of the Martin technique and they included the person's height, body mass, height of the sst and sy points, on whose basis the length of the torso, and subsequently the width of the shoulders, pelvis, the width and depth of the chest were calculated. The measurements were the basis for calculating 5 indicators of the body proportion (torso, shoulders, pelvis, chest, Rohrer indicators), on whose basis the percentage of the body constitution components (I, A, Y, H) according to the Ewa Kolasa typology was calculated.

The information about the students' living environments and courses of studies was collected by means of a questionnaire (diagnostic survey questionnaire method).

The material was statistically processed, and the obtained results were compared to the results of research on other academic milieus in Poland.